

Iurie ODAGIU,

doctor în drept, conferențiar universitar, prorector pentru studii
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Lilian LUCHIN,

lector superior universitar, al Catedrei „Științe penale”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

POSSIBILITĂȚI DE STABILIRE A POTENȚIALILOR LUPTĂTORI ISLAMIȘTI PRINTRE REFUGIAȚI

Rezumat

În acest articol ne-am propus să pun în evidență unele probleme ce țin de stabilirea potențialilor luptători islamiști printre refugiați. Totodată, am încercat să venim cu unele recomandări în scopul sporirii eficienței contracarării acestui fenomen și implementării unor sisteme informaționale de verificare a diferitor tipuri de date.

Cuvinte-cheie: refugiați, extremiști, informații biometrice, migrație, Statul islamic.

Summary

In this article I intend to highlight some issues related to the establishment of the potential Islamist fighters among the refugees. At the same time I tried to come up with recommendations to improve the efficiency of fighting this phenomenon and implementation of information systems for checking the different types of data.

Keywords: refugees, extremists, biometrics information, migration, Islamic state.

Introducere. În Carta Organizației Națiunilor Unite și Declarația Universală a Drepturilor Omului, aprobată la 10 decembrie 1948 de către Adunarea generală, este afirmat principiul că ființele umane, fără deosebire, trebuie să se bucure de drepturile omului și de libertățile fundamentale. Luând act de faptul că Înnaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați are drept sarcină să vegheze la aplicarea convențiilor internaționale care asigură protecția refugiaților și recunoscând că o coordonare efectivă a măsurilor luate pentru rezolvarea acestei probleme va depinde de cooperarea statelor cu Înnaltul Comisar.

Metode și materiale aplicate. În procesul studiului am utilizat următoarele metode de investigație științifică: analiza logică, analiza comparativă, analiza sistemică, sinteza, clasificarea. În calitate de materiale au servit o serie de lucrări științifice, reglementări naționale, precum și jurisprudența în materia respectivă.

Rezultate obținute și discuții. Actualmente valul de refugiați care provin din Orientul Mijlociu și nordul Africii pune o presiune foarte mare asupra statelor europene. Un raport al ONU de pe 8 septembrie arată că aproximativ 400 000 de refugiați sunt aștep-

tați să ajungă în Europa după ce vor traversa Marea Mediterană până la finalul anului 2015, iar alți 450 000 ar veni în 2016. Până acum, au venit deja 360 000 de refugiați. Peste 190 000 de imigranți proveniți majoritar din Orientul Mijlociu, cu destinația Europa Occidentală, au intrat în Ungaria în acest an, cei mai mulți trecând granița dinspre Serbia. Poliția a reținut doar luni peste 9300 de imigranți ilegali. Datele prezentate de ONU sunt alarmante, îngrijorătoare și vor surveni consecințe destul de grave nu numai în aspect economic, ci și la nivel de etnie, religie și mai ales vor atenta la securitatea statală. De aceea în ziua de azi tema refugiaților este un subiect central pe agenda politică și de securitate în Europa. Specialiștii în domeniu afirmă că accentul ar trebui pus pe o colaborare inteligentă în ceea ce privește gestionarea situației pe termen mediu și lung. Aceasta nu se poate face fără înțelegerea fenomenului, identificarea rutelor de migrație, anticiparea modului în care refugiații se vor manifesta în țările unde vor ajunge și proiectarea unei strategii europene coerente, cu respectarea drepturilor omului. Luni, pe 14.09.2015, după două decenii de funcționare a spațiului european de liberă circulație Schengen, Aus-

tria și Slovacia au anunțat reintroducerea controalelor la frontieră, după o decizie similară luată duminică de Germania. Austria a spus că va trimite armata pentru a proteja granița sa de est cu Ungaria.

În aspect de securitate statele membre ale Uniunii Europene s-au alertat, după cum vedem, cel mai sensibil element fiind cel legat de posibilitatea ca Statul Islamic din Iraq, cea mai violentă și eficientă organizație teroristă din istoria recentă, să-și trimită agenți în mijlocul Europei, care ar putea fi activați pentru comiterea de atentate și asasinat. Această problemă trebuie luată însă în considerare în orice strategie națională sau europeană.

Dovezi de așa fel există – în ianuarie 2015, un membru al Statului Islamic a afirmat pentru publicația „BuzzFeed” că aproximativ 4000 de luptători fuseseră trimiși în Europa până la acea dată, iar aceștia își pregătesc atacurile în liniște. De altfel, de atunci, au avut loc atacurile teroriste din Paris, din redacția Charlie Hebdo sau din Copenhaga. Traficanții confirmă această teorie și recunosc faptul că aduc militanți ai Statului Islamic pe mare, în aceleași bărci în care sunt puși alte sute de mii de refugiați. În februarie 2015, presa italiană a publicat o înregistrare în care un membru al Statului Islamic a amenințat că organizația teroristă va inunda Europa cu o jumătate de milion de migranți care așteaptă pe coastele Libiei să ajungă în Europa, ca atac „psihologic” împotriva Occidentului. Statul Islamic controlează zone întregi din Libia și încearcă să evite atacurile militare ale statelor NATO. Planurile lor includ trimiterea de militanți deghizați în refugiați peste Marea Mediterană, potrivit unui raport citat de publicația britanică „The Telegraph”. În mai 2015, **un consilier guvernamental de la Londra a relatat pentru „The Independent” modul în care Statul Islamic își trimite oamenii în Europa**, după investigarea proprietarilor de bărci. Militanții le cer traficantilor jumătate din venituri și să ia în bărci luptători din rândurile organizației. Bărcile sunt folosite pentru oamenii lor, pe care vor să-i trimită în Europa, pentru că poliția din Europa nu știe cine este din Statul Islamic și cine este un simplu refugiat. Cel mai re-

cent exemplu este cel de marți din 15.09.2015, când cel mai important post TV din Ungaria – M1 – a relatat că cel puțin doi bărbați au fost identificați ca membri ai Statului Islamic, prin intermediul conturilor de rețele sociale, în care au anunțat că au ajuns în Europa ca refugiați. Publicația „Russia Today” a afirmat că doi bărbați suspectați de legături cu Statul Islamic, care s-au dat drept refugiați, au fost arestați într-un stat din Europa.

Referindu-ne la realitățile țării noastre, avem impresia că noi nu suntem cumva afectați de această problemă. Din declarațiile prim-ministrului reiese că sărăcia cu care ne confruntăm are un aspect „pozitiv” în acest fenomen și ne-a ocolit de aceste probleme.

Pentru asigurarea realizării sarcinilor de prevenire și combatere a criminalității transfrontaliere, inclusiv traficul de ființe umane, organizarea migrației ilegale, trecerea ilegală a frontierei de stat, contrabanda (în afara teritoriului punctelor de trecere a frontierei de stat), falsificarea și folosirea frauduloasă a documentelor, un organ abilitat în R. Moldova este Poliția de frontieră, în limitele stabilite de legislație. Aceasta constată și examinează contravențiile, întreprinde expertiza judiciară a documentelor, efectuează măsuri speciale de investigație. Totodată, stabilirea potențialilor luptători islamiști printre refugiați este o sarcină dificilă. Este evident că dificultatea acestei sarcini poate scădea în contextul în care organele abilitate, în special Poliția de frontieră și SIS, vor respecta unele obiective ca: cooperarea internațională în domeniu; mecanismul comun de coordonare; creșterea nivelului de control la frontieră; colaborarea cu alte instituții care gestionează evidențe în domenii de fals al documentelor etc.

Țările sunt încurajate să-și bazeze eforturile de detectare pe informații și analize, împreună cu evaluări privind riscul și amenințarea. Autoritățile trebuie mai întâi să identifice rutele de călătorie, zborurile, navele și metodele de ascundere care sunt considerate de risc ridicat datorită legăturilor posibile cunoscute cu finanțarea terorismului sau alte mișcări extremiste. Refugiații care prezintă risc ridicat ar trebui apoi identificați. Folosirea metodei de

detectare a refugiaților în vederea examinării pe bază de rasă, religie sau etnicitate ar trebui interzisă strict. Metodele de detecție ar trebui axate pe rute de tranzit, destinații și țări sursă cheie, iar autoritățile din aceste țări ar trebui să-și coordoneze activitățile, informațiile și datele pe care le dețin în legătură cu transportorii și persoanele vizate. La detectarea persoanelor, numele ar trebui verificate în diferite liste cu persoane teroriste elaborate de ONU sau alte organe abilitate, precum și în baze de date ale agențiilor de aplicare a legii, în conformitate cu legile naționale privind protecția datelor. Accesul la rapoartele informative, analizele privind indisponibilizările și datele istorice, atât naționale, cât și internaționale, este esențial pentru identificarea evoluțiilor metodelor folosite de extremiști.

Țările sunt încurajate să instaleze sisteme de verificare a refugiaților pentru analiza comportamentului, aparenței și comunicațiilor (verbale și non-verbale) a potențialilor extremiști. Autoritățile ar trebui să observe anomaliile de comportament. O parte integrată a procesului de verificare constă în interviuarea refugiaților care necesită verificări suplimentare. Autoritățile ar trebui să elaboreze un set de întrebări de bază, înainte de a interviua subiectul. O listă cu indicatori importanți, care să sprijine detectarea extremiștilor.

Controlul sistematic al tuturor persoanelor care traversează frontiera și supravegherea eficientă între punctele de trecere a frontierelor reprezintă elemente esențiale ale gestionării frontierelor. În această privință, ar trebui luate toate măsurile corespunzătoare pentru a se proteja siguranța internă și a se preveni imigrația ilegală.

Stadiul actual al tehnologiilor informatice și rezultatele spectaculoase obținute în domeniul tratării, analizei imaginilor au permis punerea la punct și implementarea în activitatea curentă a autorităților judiciare a unor sisteme automate de identificare aflate astăzi într-o continuă perfecționare și expansiune.

Identitatea unei persoane este reprezentată nu de actele oficiale pe care le deține, ci de un set extins, complex, variabil în timp și nu întotdeauna ușor de definit de trăsături perso-

nalizate, de natură anatomică, fiziologică sau comportamentală.

Unele dintre aceste trăsături (considerate izolat sau sub forma unor combinații) pot fi folosite, împreună cu tehnici automate de procesare a semnalelor, pentru implementarea așa-numitelor sisteme biometrice, capabile să recunoască sau să valideze autenticitatea identității unor persoane. Drept informații biometrice se utilizează în mod curent amprente, vocea, fața, irisul, forma geometrică a mâinii.

Spre deosebire de modalitățile tipice de identificare precum legitimațiile, cheile, parolele sau codurile PIN (Personal Identification Number), informațiile biometrice nu pot fi pierdute, furate sau uitate.

Implementarea datelor biometrice în pașapoartele naționale și europene progresează rapid. În baza reglementărilor emise de Consiliul Uniunii Europene, țările membre trebuie să includă în documentele de călătorie ale cetățenilor lor chip-uri RFID (Radio Frequency Identification) care să conțină imaginea facială și amprenta posesorului. În timp ce utilizarea tehnologiilor biometrice ridică întrebări fundamentale legate de aspecte constituționale și de legislație privind protejarea datelor personale, progresul tehnic se manifestă accelerat în legătură cu inițiative concrete de implementare a proiectelor de acest tip.

Pe lângă sistemele naționale de identificare biometrică, ICAO (International Civil Aviation Organization) este o agenție specializată a Națiunilor Unite care își propune crearea unui mediu sigur și realizabil pentru aviația civilă prin cooperarea între statele membre. Realizarea acestei viziuni a dus la elaborarea unui set de recomandări care propun membrilor să utilizeze imagini faciale, amprente digitale și imagini ale irisului ca metode biometrice de identificare. Recomandările ICAO au dus la realizarea unui cadru unitar de tratare a identificării biometrice.

Este firesc faptul că sistemele de identificare biometrică sunt cele mai sigure pentru moment în identificarea potențialelor luptători islamiști printre refugiați. Dezvoltarea cooperării internaționale cu instituțiile similare din alte state în domeniul examinării do-

cumentelor și depistării falsificărilor în documentele de călătorie va îmbunătăți eficacitatea controlului de frontieră. În fine, vin cu următoarele propuneri:

- acces la informație cu privire la vizele Republicii Moldova emise pentru cetățeni străini și apatrizi;
- acces la informație cu privire la datele biometrice ale extremiștilor internaționali;
- schimb de informații cu privire la mijloacele de transport importate, depistate pe teritoriul RM cu documente false sau străine;
- acces la FADO, iFADO;
- implementarea EuVID și a altor sisteme informaționale privind verificarea mijloacelor de transport (documentelor de însoțire, numerelor VIN).

Concluzii. În fine, aș menționa că propunerile sus-numite credem că ar îmbunătăți eficacitatea controlului de frontieră, dar și vor ameliora situația în promovarea și realizarea politicii statului în domeniul migrației și azilului, ușurând colectarea datelor și probelor necesare completării dosarului pentru soluționarea cererilor solicitanților de azil, refugia-

ților, beneficiarilor de protecție umanitară și temporară.

Referințe bibliografice

1. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=356869> (vizitat 09.09.2015).
2. http://md.unhcr.org.ua/index.php?option=com_content&view=category&id=37&Itemid=160&lang=ro (vizitat 08.09.2015).
3. <http://www.border.gov.md/index.php/ro/politia-de-frontiera/despre-politia-de-frontiera> (vizitat 09.09.2015).
4. <http://www.sursazilei.ro/criz%C4%83-in-europa-care-sunt-leg%C4%83turile-dintre-refugia%C8%9Bi-%C8%99i-isis/> (vizitat 10.09.2015).
5. <http://biosoft.ro/2009/11/r-f-i-d/> (vizitat 10.09.2015).
6. [http://www.lege-online.ro/lr-CONVEN%C5%A2IE-din%20-1951-\(30115\)-\(1\).html](http://www.lege-online.ro/lr-CONVEN%C5%A2IE-din%20-1951-(30115)-(1).html) (vizitat 09.09.2015).